

EK TASFİYE
(TTK m. 547)

Hazırlayan
Münir Hakan ERİŞ

KISALTMALAR

bkz. Bakınız

C. Cilt

e.t. Eriřim tarihi

E. Esas

HD Hukuk Dairesi

HGK Hukuk Genel Kurulu

İBD İstanbul Barosu Dergisi

K. Karar

m. Madde

RG. Resmi Gazete

S. Sayı

s. Sayfa

TTK Türk Ticaret Kanunu

vd. ve devamı

Y. Yargıtay

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	5
A- TÜZEL KİŞİLİK KAVRAMI	5
I- TİCARET ŞİRKETLERİNİN TÜZEL KİŞİLİĞİ	6
1. Tüzel Kişiliğin Kazanılması	7
2. Tüzel Kişiliğe Bağlı Haklar	7
3. Hakların Kullanılması.....	8
4. Tüzel Kişiliğin Sona Ermesi ve Sonuçları.....	8
II- EK TASFİYE KAVRAMI.....	10
1. Genel Olarak	10
2. Hukuki Niteliği	11
3. Karşılıdığı İhtiyaç	11
4. Uygulanma Esasları ve Şekli	12
a) İstenebileceği Hâller	12
aa) Şirkete ait bazı aktiflerin, dağıtım sırasında dikkate alınmaması nedeniyle dağıtım dışı kalmış olması	12
bb) Anlaşmazlık konusu olan ve dolayısıyla tasfiyeye ilişkin özel hüküm gereğince tevdi edilmiş veya güvenceye bağlanmış olan bir borcun, tasfiye edilen şirket lehine çözüme kavuşması ve borç için ayrılan karşılıkların boşa kalması	13
cc) Mal varlığının dağıtım sırasında, ilgili kanunî hükümlere uygun davranılmamış olması	14
çç) Pay sahipleri tarafından haksız olarak alınmış olan tasfiye payları için geri verme davası açılmasının gerekmesi	15
dd) Organlara karşı sorumluluk davası açılacak olması	16
ee) Şirket tarafından yapılması ve web sitesine konulması gerekli olan açıklamalar ve şirket tarafından kabul edilmesi zorunluluğu olan işlemlerin varlığı	16
ff) Şirketin yararına neticelenecek bir davanın açılması; şirketin bir davada davalı olarak bulunması veya aleyhinde icra takibi yapılmamasının söz konusu olması	17

b)	Ek Tasfiye İsteyebilecek Kişiler.....	17
c)	Ek Tasfiye İsteyebilme Şartları	18
d)	Talebin incelenmesi	18
e)	Ek Tasfiyede Şirketin Durumu	19
f)	Ek Tasfiye Süresi	20
g)	Ek Tasfiyenin Gerçekleştirilme Şekli.....	21
h)	Ek Tasfiyenin Sona Ermesi	21
	aa) Genel Olarak	21
	bb) Sona Ermenin Sonuçları	22
	SONUÇ	22
	KAYNAKÇA	24

GİRİŞ

Ticaret şirketleri, ticari hayatın önemli ve vazgeçilmez aktörleridir. Bunlar, kurucularından bağımsız bir tüzel kişiliğe sahip oldukları gibi, müstakil mal varlığı edinmek hakkına da sahiptirler.

Her ticaret şirketi, temelinde kurucularınca belirlenen bir amaç için oluşturulur. Varlıkları ve faaliyetleri de bu amacın gerçekleştirilmesine yönelik bir organizasyonu gerektirir. Bu organizasyon, “organ” olarak adlandırdığımız yapılar tarafından sevk, idare ve temsil edilir. Böylelikle şirketler, günlük işleyişe dair önemli sonuçlar da doğuran hak edinme ve bunu kullanma ehliyetinin gereklerini yerine getirirler.

Diğer yandan, birer tüzel kişilik olarak organize olan ticaret şirketleri hakkındaki hükümlerde, ticari hayatın ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik değişiklik veya yenilikler oluşmaktadır. Sonuçları itibariyle (Yeni) Türk Ticaret Kanununda özel düzenlemeye bağlanan bir durum olarak “ek tasfiye” kavramı, tasfiyesi ve dolayısı ile de tüzel kişiliği sona ermiş bir ticaret şirketinin, geçici bir süre için ve sadece “yeniden tüzel kişilik verilmiş” maksadını gerçekleştirmeye yetecek süre boyunca yeniden canlandırılması sonucunu doğuran bir nitelik göstermektedir. Bu çalışmada, ek tasfiye kavramı, ihtiyaç duyulmasına sebebiyet veren durumlar ve bunlarla ilişkileri de kısaca değerlendirilerek incelenmeye çalışılmıştır.

A- TÜZEL KİŞİLİK KAVRAMI

Genel olarak kişilik kavramı, hak sahibi varlık olarak tarif edilebilir¹. Kişi kavramının değerlendirilmesinde ilk akla gelenler, gerçek kişiler, yani insanlardır. Ancak hukuk düzeni, belirli koşulları sağlayan kişi veya mal topluluklarına, onu oluşturanlardan bağımsız nitelikte bir kişilik türü daha benimsemiştir ki bu, tüzel kişilik olarak adlandırılmaktadır².

¹ OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 1; ZEVLİLİLER, s. 169; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN, s. 230.

² OĞUZMAN/SELİÇİ, s. 110 vd.; ZEVLİLİLER, s. 533 vd.; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN, s. 499 vd.

Hukuk düzenin, tıpkı bir anadan doğan gerçek kişilerde olduğu gibi hak edinebilme ve borç altına girebilme imkânı da tanıdığı toplulukların tüzel kişi olarak adlandırılabilmesi, belirli bir kısım unsurları bünyelerinde barındırmaları ile mümkün olabilmektedir.

TMK m. 47 hükümleri dikkate alındığında, bunlar şu şekilde sıralanabilir: i) Örgütlenme unsuru (burada aranacak olan, tüzel kişinin kuruluş amacını gerçekleştirebilecek organlara sahip olmasıdır. Bu organların neler olduğu ve nitelikleri ise, her tüzel kişi türüne göre farklılık arz edecektir.) ii) Sürekli ve özgülenmiş amaç unsuru (amacın sürekliliğinden bahsedilmesi için, ortak bir yararın varlığı ve bunun geçici olarak adlandırılabilir bir niteliğinin bulunmaması aranmalıdır. Örneğin: Sadece bir günlük eğlence düzenlemek için bir araya gelmiş kişilere tüzel kişilik tanınması, hukuken mümkün olamayacaktır) iii) Tüzel kişinin, kurucularından bağımsız bir kişiliğe kavuşmasına hukuk düzenin imkân vermesi (hangi kişi veya mal topluluklarının tüzel kişi olarak kabul edileceği, bu konuda açık bir kanun hükmünün varlığını gerektirecektir. Bu nedenle, kanunen tarif edilmemiş herhangi bir tüzel kişilik türünün oluşturulması mümkün görülmemelidir.)

I- TİCARET ŞİRKETLERİNİN TÜZEL KİŞİLİĞİ

Tüzel kişi kavramının temeli, Türk Medeni Kanununun 47 vd. maddelerinde ifade edilmektedir. Önceki Kanun zamanında tüzel kişiliğin edinilebilmesi, ilgili sicil kaydına tescil edilmesi koşuluna bağlanmış iken (m. 45/1), Türk Medeni Kanunu bu ilkeyi kısmi değişikliğe uğratarak, tüzel kişiliğin kazanılmasına ilişkin hususları, ilgili özel hükümlerde yer alan düzenlemelere bırakmıştır (m. 47/1). Ayrıca TMK m. 55 (yürürlükten kaldırılan Kanunun 52'nci maddesindeki düzenlemeden farklı olarak) ticaret şirketleri hakkındaki kanun hükümlerinin saklı tutulduğuna özel bir vurgu yapmıştır.

Türk Medeni Kanunu'nun 55'nci maddesinde saklı tutulan hükümlerin büyük kısmı Türk Ticaret Kanununda yer almaktadır³. Ticaret şirketlerinin tüzel kişiliği ile ilgili düzenleme ise Kanunun 125/1'nci maddesinde ifadesini bulmaktadır. Buna göre ticaret şirketleri, tüzel kişiliği haizdir⁴.

1. Tüzel Kişiliğin Kazanılması

Ticaret şirketlerinin tüzel kişilik kazanmasına dair hususlar, Türk Ticaret Kanununun ticaret şirketlerinin türleri ile ilgili düzenlemelerinde yerini bulmuştur. Bu incelemenin konusunu oluşturan anonim şirketlerin tüzel kişiliği, TTK m. 355/1 hükümleri gereğince, ticaret siciline tescil ile kazanılmaktadır (Bu incelemeye konu hükümlerin aynen uygulanacağı şirket türü olan limited şirketler ilgili TTK m. 588/1'de de anonim şirketlerle aynı esas tekrar edilmektedir.)

2. Tüzel Kişiliğe Bağlı Haklar

Hukuk düzeninin “müstakil bir gerçek kişi gibi” kabul ettiği tüzel kişilerin haklarına ilişkin temel düzenleme Türk Medeni Kanununun 48 ve 49'ncü maddelerinde yer almaktadır. Buna göre tüzel kişiler; cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildir (m. 48)⁵. Ticaret şirketleri ayrıca, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olduklarında, fiil ehliyetini de kazanmaktadır (TMK m. 49).

³ Örneğin; kendisi tüzel kişi tacirler arasında sayılan kooperatifler, ülkemizde özel nitelikteki bir kanun olan 1163 sayılı Kooperatifler Kanununda düzenlenmektedir. Kanun metni için bkz. 10/5/1969 gün ve 13195 sayılı R.G.

⁴ BAHTİYAR, s.40; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 15.

⁵ Ancak çağdaş ticari hayatın doğurduğu ihtiyaçların karşılanması için benimsenen prensiplerin bir kısmı, tüzel kişi tacir niteliğindeki ticaret şirketlerinin “yavrulması, kardeşlerinin olması, doğurması-bölünmesi” gibi insana has durumlara benzer sonuçlar doğuracak hususları da içermektedir. Örneğin; 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 195'nci maddesinde “ana şirket-yavru şirket” tabirlerine yer verilmektedir.

3. Hakların Kullanılması

Tüzel kişilerin fiil ehliyetine kavuşmalarını sağlayan “kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmalarının” doğal sonucu olarak tüzel kişiler, fiil ehliyetlerini organları aracılığı ile kullanabilirler. Organlar, hukuki işlemleri de dâhil tüm fiilleri ile tüzel kişiyi borç altına sokarlar (TMK m. 49/2). Bu özellikten hareket edildiğinde, hukuki açıdan organ kavramının, tüzel kişilerin varlık sebeplerini yerine getirmek görevi kendilerine verilen; tüzel kişinin iradesini açıklayıp, işlerini yapan örgütleri ifade etmekte olduğu sonucuna varılmaktadır⁶.

Bu incelemenin konusunu oluşturan anonim şirketlerin kanuni organları ise genel kurul ve yönetim kurulu olmak üzere iki adettir. Önceki Kanun zamanında bir organ niteliğinde bulunan denetim kurulu ise, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunun yürürlüğe girmesi ile birlikte bu vasfını yitirmiştir⁷.

4. Tüzel Kişiliğin Sona Ermesi ve Sonuçları

Ticaret şirketlerinde tüzel kişiliğin edinilmesine ilişkin ticaret siciline tescil ile ilgili düzenlemenin sonucu, herhangi bir ticaret şirketinin tüzel kişiliğinin, ticaret siciline kayıtlı olduğu sürece devam edeceğidir. Nitekim anonim şirketlerin tasfiyesine ilişkin Türk Ticaret Kanunu düzenlemeleri dikkate alındığında, Kanunun 545’nci maddesinde, tasfiyenin sona ermesi üzerine şirkete ait ticaret unvanının sicilden silinmesinin tasfiye memurları tarafından sicil müdürlüğünden isteneceği ve silinmenin tescil ve ilan edileceği düzenlenmektedir. Her ne kadar Türk Ticaret Kanununda bu konuda açık bir düzenleme yer almamakta ise de, herhangi bir ticaret şirketinin sicil kaydının terkinin talebinin tescil ve ilanının, onun tüzel kişiliğini de sona erdireceğinin kabulü gerekecektir⁸.

⁶ ZEVKLİLER, s. 551; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN, s. 549.

⁷ Bu konudaki açıklamalar için bkz. Kanunun genel gerekçesinin anonim şirketlere ilişkin bölümü.

⁸ Bunun başka bir sonucu ise, tüzel kişiliği sona eren ticaret şirketinin davacı veya davalı olma ehliyetini de yitireceğidir. Bu konudaki açıklamalar için bkz. KARAHAN, s. 260-262.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, tüzel kişiliğın sona ermesinin en temel sonuçlarının Türk Medenî Kanununun 52 vd. maddelerinde düzenlendiğı görölmektedir. Bahsedilen düzenlemelere göre, sona eren tüzel kişinin kişiliğı, ehliyeti tasfiye amacıyla sınırlı olmak üzere, tasfiye sırasınca da devam edecektir (m. 52). Ayrıca her sona erme, beraberinde bir de malvarlığı tasfiyesini getirecektir (m. 53).

Bahsedilen esaslar, Türk Ticaret Kanununda, anonim (ve bu arada limited) şirketler için de benzeri şekilde düzenlenmiştir. Nitekim Kanununun 533/1'nci maddesi gereğince sona eren anonim şirket, tasfiye hâline girecektir. Kanununun 533/2'nci maddesine göre ise, tasfiye hâlindeki şirket, pay sahipleriyle olan ilişkileri de dâhil, tasfiye sonuna kadar tüzel kişiliğini koruyacak ve ticaret unvanını "tasfiye hâlinde" ibaresi eklenmiş olarak kullanacaktır⁹. Bu durumda şirket organlarının yetkileri, tasfiye amacıyla sınırlı olarak kullanılabilir¹⁰.

Şirket organlarının anılan durumunun başka bir sonucu olarak, organların görev ve yetkileri, tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan, ancak nitelikleri gereğı tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemlere özgülenecektir (TTK m. 535/1). Ayrıca tasfiye işlerinin gereğini oluşturan konular hakkında karar verecek organ olan genel kurul, tasfiye memurları tarafından toplantıya çağırılacaktır (m. 535/2). Bu durum genel kurulun toplantıya çağırılması ile ilgili diğer hak sahiplerinin bu imkânlarının kısıtlanması sonucunu doğurur görünmekte ise de, işin niteliğinin gereklerine uygun olarak değerlendirilmektedir.

Tasfiyesi tamamlanan ticaret şirketinin tüzel kişiliğı sona ereceğı ve organları da bu sıfatlarını yitirecek olmakla birlikte, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, önceki Kanundan farklı olarak, ticari defterlerin saklanması ile ilgili olarak özel bir kısım düzenlemelere yer vermiştir. Nitekim Kanun'un 544'ncü maddesinin atfı gereğince uygulanması gereken 82/8'nci maddesi gereğince, tüzel kişiliğı sona eren anonim şirkete ait ticari defterlerin, sulh hukuk mahkemesi tarafından on yıl boyunca saklanması gerekecektir.

⁹ von STEIGER, s. 400.

¹⁰ TEKİL, s. 504 vd. ; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 574 vd.; ŞENER, 604 vd.; PULAŞLI, s. 583.

Tasfiyenin tamamlanmasının diğer bir sonucu olarak, anonim şirketin tüzel kişiliğini sona erdirecek işlem niteliğindeki ticaret unvanı terkinin yapılması gerekecektir. TTK m. 545 gereğince bu görev, tasfiye memurlarına aittir. İlgili ticaret sicili, bahsedilen istem üzerine, ticaret unvanının sicilden silinmesini tescil ve ilan edecektir.

II- EK TASFİYE KAVRAMI

1. Genel Olarak

Tasfiyenin tamamlanmasından ve şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesinden sonra, aslında tasfiye sırasında yapılması gereken bir işlemin varlığı anlaşılabilir; şirket tüzel kişiliğinin muhatap olması gereken bir ihtilaf ortaya çıkabilir¹¹. İşte bu gibi durumlara çare olarak, Yargıtay kararları¹² ile ek tasfiye kavramı ortaya atılmış ve uygulanmaya başlanmıştır¹³. Kavram, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 647'nci maddesinde kanuni düzenlemeye kavuşturulmuş ve temel uygulama esasları, bahsedilen hükümde düzenlenmiştir.

¹¹ von STEIGER, s. 408.

¹² Örneğin Y. 19. HD. 09.03.2006 gün ve E. 2005/4574 – K. 2006/1171 sayılı kararında “*Davanın devamı sırasında, davacı şirketin tasfiye edilip 31.12.2004 tarihinde Ticaret Sicilinden kaydının silindiği anlaşılmaktadır. Davada husumet dava şartlarındandır. Davanın devamı sırasında davacının aktif husumet ehliyeti kalmamıştır. Bu durumda davacı şirketin ticaret siciline yeniden tescil ettirilerek tasfiye amacıyla sınırlı olarak ihyası sağlanmalı ve ek tasfiye işlemi yerine getirilmelidir. Yeniden tescil ile davacı şirketin aktif husumet ehliyeti doğacak ve tüzel kişiliğini kazanıp organları yeniden çalışmaya başlayacaktır. Ek tasfiye başladığında önceki tasfiye memurlarının görevi sona erdiği için yeniden atama yapılmalıdır. Tescil gerçekleştirilmeden gerekli işlemlerin yapılabilmesi mümkün değildir. (Bkz. Doç. Dr. Sami Karahan Anonim Şirketler ve Tasfiye sh. 265 vd.)*” sonucuna varılmıştır. (Kazancı E.T. 30.10.2013)

¹³ Kavramın ortaya çıkışına ilişkin açıklamalar için bkz. TTK m. 547'nci madde gerekçesi. Ayrıca kavram her ne kadar anonim ortaklıklar ilgi ilgili kısımda düzenlenmiş olmakla birlikte, uygulama alanı ticari uyumsuzluklar yanında, iş hukuku gibi diğer alanları da kapsamaktadır. Örneğin Y. 9 HD. 01.03.2011 gün ve E. 2009/27210, K. 2011/5832 sayılı kararında: “*...Mahkemece şirketin tasfiyesinin ne aşamada olduğu Ticaret Sicil Memurluğundan araştırılıp, tasfiye devam ediyorsa davanın tasfiye halindeki şirketin tasfiye memuruna yöneltmesi, tasfiye tamamlanmış, şirket sicilden terkin edilmiş ise davacı tarafa şirketin ihyası (ek tasfiyesi) için süre verilip, sonucuna göre taraf teşkilinin sağlanıp, yargılamaya devam edilmesi gerekirken...*” denilerek, iş hukuku alanındaki bir uyumsuzlukta da ek tasfiyeye ilişkin esasların uygulanacağına işaret etmiştir (karar metni için bkz. İBD 2012, C. LXXXVI, S. 2, s. 352-353)

2. Hukuki Niteliği

Gerek öğretide ve gerekse TTK m. 547 gerekçesinde de açıkça kabul edildiği gibi, ek tasfiye geçici bir tedbir niteliğindedir¹⁴. Bu niteliği, gerek uygulanma esas ve şartlarına ve gerekse sonuçlarına ilişkin düzenlemelere yansıtılmış olup; tasfiyenin gerçek anlamda tamamlanmasına hizmet etmektedir. Başka bir deyişle ek tasfiyedeki şirket, geçici bir süre için yürütülecek işlemlerin tamamlanabilmesi için, yeniden tasfiye şirketi niteliğine bürünmektedir.

3. Karşılıdığı İhtiyaç

Tasfiye işlemi/süreci, özünde sona eren bir tüzel kişiliğin hukuk hayatı yanında, günlük hayattan da çekilmesi sonucunu doğuracak faaliyetler bütününden oluşmaktadır. Ancak ne denli dikkat edilirse edilsin, bu işlemler sırasında bir kısım hususlar eksik kalabilmekte; gözden kaçabilmekte veya tasfiyenin sonuçlanmasından sonra farkına varılan durumlar yanında, yine tasfiyenin sona ermesinden sonra açılan dava veya icra takipleri söz konusu olabilmektedir¹⁵.

Özünde yukarıda bahsedilen hususların bir kısmı hak bir kısmı ise fiil ehliyeti ile ilgili olduğu gibi, davada taraf olmaya ilişkin ehliyetle de bağlantılıdır¹⁶. İşte ek tasfiyede, ortaya çıkan durumun (niteliği de dikkate alınarak) giderilmesi ile ilgili ve aynı zamanda bununla sınırlı işlemler yapılmaktadır. Ancak niteliği gereği ek tasfiye, yeni bir hukuki durum

¹⁴ Ek tasfiyenin geçici bir tedbir niteliğinde olduğu, TTK m. 547 gerekçesinde açıkça kayıtlanmıştır. Nitekim talebin incelenmesinin nasıl yapılacağına ilişkin olarak madde gerekçesinde “*Yeniden tescil isteği korunmaya değer bir menfaate dayanmalıdır (menfaat şartı). Korunmaya değer menfaatin varlığı inandırıcı delillerle açıklanmalıdır. İstem ve ilgili delillerin inandırıcı olmaları yeterlidir. İspat şartı değildir.*” ifadelerine yer verilmiştir. Bahsedilen prensiplerin medeni usul hukuku prensipleri ile birlikte değerlendirilmesi, kavramın hukuki niteliğinin “geçici hukuki koruma tedbirleri” ile benzerlik göstermekte olduğu sonucunu da doğurmaktadır. Bu durum doktrin tarafından da benimsenmiştir. Bu konudaki açıklamalar için bkz. KARAHAN (makale), s. 445. Geçici hukuki koruma tedbirleri genel olarak acil nitelikteki işlerin görülmesi için, çabuk yapılacak bir inceleme sonucunda karar vermeyi gerektiren nitelikteki işlerden oluşmaktadır. Bunlara ilişkin açıklamalar için bkz. YILMAZ, s. 27 vd. ; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 867 vd.; ERİŞİR, s. 1 vd.

¹⁵ KARAHAN, s. 265 vd.

¹⁶ PULAŞLI, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun tasfiyeye ilişkin yeniliklerini değerlendirirken, tasfiyeye ilişkin hususların esasında ehliyetle ilgisinin olmadığını; salt organların bir kısım yetkilerinin daralması sonucunun doğacağını belirtmektedir. Bu konudaki açıklamalar için bkz. PULAŞLI, s. 579-580.

yaratmamaktadır. Aslında tasfiye sürecinde giderilmesi gereken bir durum veya varılması gereken bir sonuca varılmaya çalışılmaktadır. Böylelikle, sonucu itibariyle tamamlanmamış tasfiye işlemlerinin tamamlanabilmesi veya herhangi bir hukuki uyuşmazlığın çözülmesi de sağlanmaktadır. Temelde ek tasfiye kurumunun bu tür ihtiyaçları karşıladığı kabul edilmektedir¹⁷.

4. Uygulanma Esasları ve Şekli

a) İstenebileceği Hâller

Türk Ticaret Kanununun 547/1'nci maddesine göre ek tasfiye, tasfiyenin kapanmasından sonra, aslında tasfiye kapsamında kaldığı için yapılması gereken işlemlerin yapılmadığı ve bunların yapılmasının zorunlu olduğunun anlaşıldığı hâllerde istenebilir¹⁸. Kanundaki düzenlemenin niteliği dikkate alındığında, ek tasfiyenin gerekeceği hâllerin belirlenmesine esas alınacak kriterlerin tasfiyeye ilişkin hususların dikkate alınması ile ortaya konulabileceği anlaşılmaktadır. Nitekim madde gerekçesine bakıldığında, aşağıda sayılan hâllerde, ek tasfiye talep edilebileceği sonucuna varılmaktadır:

aa) Şirkete ait bazı aktiflerin, dağıtım sırasında dikkate alınmaması nedeniyle dağıtım dışı kalmış olması

Şirket tasfiyesinin gerçekleştirilmesi sırasında asıl olan aktiflerin paraya çevrilmesi ve tasfiye sonucunda bir artık kalır ise bunun paydaşlara dağıtılmasıdır¹⁹. Tasfiye memuru vazifesi gereği öncelikle ödenmemiş pay bedeli varsa bunu tahsil etmek mevcut veya aktiflerin paraya çevrilmesi sonucunda elde edilecek paralarla borçları ödemek ve bu konudaki işlemleri yapmakla yükümlüdür.

¹⁷ Bu konudaki açıklamalar için bkz. KARAHAN, s. 266 vd.

¹⁸ KARAHAN, s. 266 vd.; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 582 vd.; ŞENER, s. 615 vd. TEKİNALP, s. 176.

¹⁹ Tasfiye memurunun tasfiyenin sonucundaki dağıtımını para dışında bir şekilde gerçekleştirmesi de mümkündür. Nitekim TTK m. 543/3 dağıtımın para dışında başka bir şekilde yapılabilmesine imkân tanımaktadır. Örneğin; esas faaliyet konusu koltuk üretmekte olan bir şirketin tasfiyesi sırasında dağıtılacak bir varlık olarak koltuk kalması durumunda bunların paydaşlar arasında taksimi söz konusu olabilir.

Tasfiye hâlindeki şirketin bütün mal ve haklarının korunması için düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi gereken tedbirleri alması; tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede bitirmesi ve tasfiye işlemlerinin düzenli bir şekilde yürütülerek gereken defterlerin tutulması tasfiye memurunun görevleri arasındadır (TTK.m.542/1 e-f). Ancak tasfiyeye giren herhangi bir şirketin kanuni defterlerinin ve özellikle envanterinin şirket yönetim kurulu tarafından düzgün tutulmamış olması gibi sebepler, tasfiye memurunun görevini gereği gibi yapmasına engel teşkil edebilir.

Bahsedilen işlemler sırasında herhangi bir şirket aktifinin paraya çevrilmediği veya dağıtım dışı kalmış olduğu sonradan anlaşılmış olursa bu durumda yapılabilecek şey ek tasfiye talebinde bulunmaktır. Eğer talebin dayanağı herhangi bir aktifin paraya çevrilmemesi gerekçesine dayalı ise o takdirde yapılması gereken, tasfiye sırasında aktifin paraya çevrilmesi için gereken iş ve işlemlerin aynen yapılmasından ibaret olacaktır²⁰.

bb) Anlaşmazlık konusu olan ve dolayısıyla tasfiyeye ilişkin özel hüküm gereğince tevdi edilmiş veya güvenceye bağlanmış olan bir borcun, tasfiye edilen şirket lehine çözüme kavuşması ve borç için ayrılan karşılıkların boşa kalması

Esasen mevcut bir ihtilaf varken tasfiyenin sona erdirilmemesi ve sonucuna göre davranılması, tasfiye memurunun görevini gereği gibi yapmak yükümlülüğünün bir gereğidir. Ancak herhangi bir sebeple tasfiye halindeki şirketin bir ihtilaf sebebiyle depo ettiği bir teminatın varlığında olduğu gibi tasfiyenin tamamlanmasından sonra fark edilecek durumlar, neticesi itibariyle tasfiye artıklarının dağıtımında dikkate alınmayan bir şirket varlığının oluşması sonucunu doğuracaktır. Dolayısıyla şirket aktifleri arasında yer alan bir değer, paydaşlara veya şirket alacaklılarına ödenmemiş duruma düşecektir. Bu gibi durumlarda tasfiyenin tamamlanabilmesi, bahsedilen nitelikteki tasfiye artıklarının dağıtılmasını veya tasfiye sürecinde yapılması gereken işlem olarak şirket alacaklılarına ödemedede bulunulmasını gerektirecektir. Bu ise ek tasfiye ile mümkün olabilecektir.

²⁰ Von STEIGER, s. 408.

cc) Mal varlığının dağıtım sırasında, ilgili kanunî hükümlere uygun davranılmamış olması

Tasfiye sırasında TTK m. 540 hükümleri gereğince tasfiye memurları görevlerine başlar başlamaz şirketin başlangıcındaki durumunu incelemek ile yükümlüdürler. Bu kapsamda öncelikle yapılacak iş, şirketin malları alacak ve borçlarını gösteren bir envanter ile bilançonun düzenlenmesi ve genel kurul onayına sunulmasıdır. Ancak niteliği gereği bir mal varlığı bilançosu özelliği taşıyan bahsedilen bilançoda, şirket mallarına olağan piyasa fiyatları ile değer biçilmelidir. Çünkü asıl olan şirket mal varlığının mümkün olan en kısa sürede paraya dönüştürülerek tasfiyenin tamamlanmasıdır²¹.

Tasfiye memurlarının tasfiye halindeki şirketin genel kurulunca onaylanacak olan envanter ve bilançoğu dikkate alarak şirketin belge ve defterlerine (kanundaki tabir ile) el koyduktan sonra, şirketin kimlere ve ne kadar borçlu olduğunu saptamaları gerekecektir. Bu saptama ile birlikte şirket mal varlığı öncelikle TTK. m. 542/1 gereğince paraya çevrilir. Daha sonra şirketin bilinen alacaklıları taahhütlü mektupla diğer alacaklılar ise Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi, şirketin internet sitesi ve aynı zamanda esas sözleşmede belirlenen şekilde birer hafta ara ile yapılacak 3 ilan ile bilgilendirilir ve alacaklarını kaydettirmeye davet edilir. Eğer alacaklı olduğunun bilinmesine karşın kendisine ulaşılmayan bir kişi var ise, tasfiye memurlarınca yapılması gereken iş alacak tutarının Bakanlıkça belirlenecek bir bankaya depo edilmesidir.

Diğer taraftan, şirketin henüz muaccel olmayan veya çekişme konusu borçları söz konusuysa bu takdirde, varsa bunları karşılayacak tutarın notere depo edilmesi gerekmektedir. Ancak kanun bu gibi borçların yeterli bir şekilde teminat altına alınmış olması veya şirket mal varlığının ancak bu nitelikteki borçların pay sahipleri arasında paylaşılacağı konusunda bir anlaşma veya şart varsa bu takdirde bahsedilen depo işlerinin yapılmasına gerek kalmayacaktır. Zira bu takdirde zaten uyuşmazlık konusu veya müeccel borçlar teminat altına alınmış olacaktır (m. 541/3). Diğer taraftan bu dağıtım usul ve işlemleri tasfiye memurları açısından bir sorumluluk sebebi olarak da düzenlenmiştir. Nitekim TTK m. 541/3 bu koşullara uyulmamasını, tasfiye memurunun sorumluluk sebebi olarak değerlendirmektedir.

²¹ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 579; TEKİNALP, s. 171.

Yukarıda sayılan usule uygun davranılmamış olduğunun anlaşılması, tasfiyenin usulünce yapılmadığı sonucunu doğuracağı için ek tasfiye gereğini de ortaya çıkartacaktır. Ancak şüphesiz ki yukarıda bahsedilen tasfiye memurunun sorumluluğu prensibi, ek tasfiye talep edecek kişilere yarışan haklara kavuşmak imkânını sunacaktır. Çünkü mal varlığının haksız dağıtımını TTK m. 553/1 gereğince şirkete, pay sahiplerine veya şirket alacaklılarına karşı sorumlu olacaklarından zarara uğrayan bu nitelikteki kişiler ek tasfiye prosedürü ile uğraşmak yerine tasfiye memurlarının sorumluluğuna gitmeyi tercih edebileceklerdir.

çç) Pay sahipleri tarafından haksız olarak alınmış olan tasfiye payları için geri verme davası açılmasının gerekmesi

Tasfiye artığı, diğer bir deyişle tasfiye payı almak pay sahipleri açısından bir hak niteliğindedir. Ancak bunun hak edilmesi hiç şüphesiz tasfiye artığının dağıtımına ilişkin prensiplere uygun davranılmış olması yanında, varsa esas sözleşmeleri bu konudaki düzenlemenin gereklerinin yerine getirilmesine de bağlıdır. Aksi takdirde haksız olarak tasfiye artığı hak edinmiş paydaşlar sebepsiz zenginleşmiş olacaklardır. Bu gibi durumda iade yükümlülüğü doğacaktır²².

Haksız olarak alınmış tasfiye payı için geri verme davasında dava açma hakkı şirkete ait olduğundan²³ ek tasfiye kaçınılmaz bir durum olarak değerlendirilmektedir. Çünkü şirketin dava açabilmesi ancak tüzel kişiliğe yeniden kavuşmasına bağlıdır. Bu ise görevli ve yetkili mahkemenin vereceği ek tasfiye kararı ile mümkündür.

²² Ancak öğretide bu durum sebepsiz zenginleşme olarak değerlendirilmekle birlikte, buna ilişkin zaman aşımı sürelerinin genel zamanaşımı sürelerinden kısa olarak düzenlenmiştir. Bu durum öğretide dikkate alınarak alacaklıların korunması ilkesinden hareketle zamanaşımı süresinin genel zamanaşımı süresi olarak uygulanması gerektiğine işaret edilmektedir. KARAHAN s. 246. Diğer taraftan öğretide KARAHAN bahsedilen iade yükümlülüğünün haksız yere ve kötü niyetle kar payı veya hazırlık dönemi faizi alan pay sahiplerinin durumunu düzenleyen TTK m. 512 hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği görüşündedir. Bu konudaki açıklamalar için bkz. KARAHAN s. 246 vd. Ancak maddede bahsedilen durum, haksız yere “ve” kötü niyetle hareket eden hak sahiplerine ilişkindir. Dolayısıyla tasfiye payını hesap eden tasfiye memurlarının hatasına dayalı olarak ve iyi niyetle haksız tasfiye payı alan pay sahibinin durumu bahsedilen gerekliliklere uymayabilecektir.

²³ KARAHAN, s. 245.

dd) Organlara karşı sorumluluk davası açılacak olması

Bilindiği gibi Türk Ticaret Kanununun ikinci kitabının 11. bölümü şirket kurucularının yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerinin, denetçilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğunu düzenlemektedir. Genel olarak şirket organları genel kurul ve denetim kurulundan ibarettir. Bahsedilen organlarda hukuki sorumluluk taşıyabilecek olan ise yönetim kurulundan ibaret görülmektedir. Bilindiği gibi Türk Ticaret Kanunu düzenlemeleri dikkate alındığında şirket yönetim kurulunun sorumluluğu şirkete, pay sahiplerine ve şirket alacaklarına karşıdır (TTK m.553).

Sorumluluk davası açabilecekler ise yine Türk Ticaret Kanunu hükümleri gereğince şirket tüzel kişiliği ve her bir pay sahibi olarak düzenlenmiştir (m.555). Bahsedilen hak sahiplerinden şirketin dava açabilmesi tüzel kişiliğinin sürmesine bağlıdır. Çünkü daha önce de değinildiği gibi, bir şirketin aktif veya pasif taraf ehliyeti, tüzel kişiliğinin devamına bağlıdır. Eğer şirket tarafından sorumluluk davasının açılmasını gerektiren bir durum söz konusu olacak ise o takdirde tasfiyesi tamamlanmış görünen şirketin yeniden tüzel kişiliğe kavuşması, ancak ek tasfiye ile mümkün olacaktır. Bu durumda ek tasfiye talebinde bulunulması kaçınılmaz bir zorunluluk olduğu görülmektedir.

Diğer yandan, Türk Ticaret Kanunu şirket alacaklılarına ancak şirketin iflası halinde sorumluluk davası açmak imkânı verdiği için bu gibi durumlarda şirket alacaklılarının ek tasfiye talebinde bulunmasının mümkün olamayacağı; bunların olsa olsa son tasfiye memurları veya şirketin son yönetim kurulu üyelerinin dava açmaya davet edebilecekleri sonucuna varılması da mümkün görülmektedir.

ee) Şirket tarafından yapılması ve web sitesine konulması gerekli olan açıklamalar ve şirket tarafından kabul edilmesi zorunluluğu olan işlemlerin varlığı

Bilgi toplumu hizmetleri genel olarak şirketlerin kamunun bilgilendirilmesi açısından şeffaflık temini yönünde üzerinde durulan ve içeriği itibarıyla de bilgi vermeyi amaçlayan bir düzenleme olarak Türk Ticaret Kanununun 1524 ve 1525. maddelerinde, internet üzerinden yapılacak bir kısım açıklamalarla ilgili düzenlemelere yer verilmiştir²⁴.

²⁴ TTK m. 1524 hangi şirketlerin internet sitesi açmak zorunda olduklarına ilişkin belirleme yetkisini Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na vermiştir. Bakanlık da bu yetkisini Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelik ile kullanmıştır. Yönetmelik metni için bkz. 31.05.2013 gün ve 28663 sayılı RG.

Gerçekten de kamunun bilgilendirilmesini gerektirir nitelikte taşıdığı TTK 1524 ve 1525 çerçevesinde anlaşılabilir hususların yeniden tüzel kişilik verilecek şirketin internet sitesinde ilan edilmesi şeffaflık ilkesi ve bilgi toplama açısından önem taşıyabilecek nitelikte görülmektedir²⁵. Ancak ek tasfiyenin amacı, fonksiyonu ve hukuki niteliği dikkate alındığında bu gerekçeye dayalı olarak şirketin geçici bir süre için de olsa tüzel kişiliğe kavuşturulması uygulamada çok karşılaşılabilecek bir ihtimal olarak değerlendirilmemektedir²⁶.

ff) Şirketin yararına neticelenecek bir davanın açılması; şirketin bir davada davalı olarak bulunması veya aleyhinde icra takibi yapılmamasının söz konusu olması

Bilindiği gibi hak ve fiil ehliyeti kavramları medeni yargılama hukukunda da benzeri içeriklerle görünüme sahiptir. HMK m. 50 gereğince davada taraf olabilmek ehliyeti medeni haklardan yararlanma ehliyetine bağlıdır. Aynı şekilde dava ehliyeti ise medeni hakları kullanma ehliyetine bağlanmıştır. (HMK m.51) Bahsedilen kurallar gereğince herhangi bir ticaret şirketinin davada taraf olabilmesi, taraf ve dava ehliyetinin varlığına bağlıdır. Bahsedilen ehliyetler ise bir tüzel kişiliği gerektirecektir. Oysaki Ticaret Sicilinden terkin edilen bir şirketin tüzel kişiliği, bahsedilen terkin işlemiyle birlikte sona erecektir. (TTK m. 545) Bu ilkedan hareket edildiğinde herhangi bir şirketin dava açabilmesi, şirkete karşı dava açılabilmesi veya icra takibine girişilmesi ancak tüzel kişiliğin varlığına bağlıdır. Tasfiyesi tamamlanmış ve sicilden terkin de edilmiş bir şirket ile ilgili veya onun aleyhinde bu gibi ihtiyacın doğması hâlinde, tasfiyesi şeklen sona ermiş şirket hakkında ek tasfiye prosedürünün tamamlanmış olmasını gerektirecektir.

b) Ek Tasfiye İsteyebilecek Kişiler

Ek tasfiyeye ilişkin kanuni düzenleme dikkate alındığında kanun koyucunun ek tasfiye işleminin zorunlu olduğu hâllerde bu konuda talepte bulunabilecek kişileri sıfatlarına göre belirlediği ve bunları; son tasfiye memurları, yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri veya alacaklılar olarak sınırladığı görülmektedir²⁷.

²⁵ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 140-142.

²⁶ Genel olarak işleyiş halindeki bir şirketin faaliyetleri konusunda düzenlemeler içeren bahsedilen hükümler, ek tasfiyeyi düzenleyen TTK m. 547'nin gerekçesinde anılmıştır.

²⁷ Sayımın sınırlayıcı nitelikte olduğu madde gerekçesinde açıkça vurgulanmıştır.

Buna göre maddede sayılan kişilerin dışında kalan kişilerin örneğin ticaret sicil memurunun ek tasfiye konusunda talepte bulunmaya yetkilendirilmemiş oldukları anlaşılmaktadır. Ancak her ne kadar maddede sayılmayan kişilerin talepte bulunma yetkisinin olmadığı anlaşılmakta ise de, bunların talepte bulunabilecek kişileri talepte bulunmaya zorlamalarına engel bir durumun olmadığı yine madde gerekçesindeki açıklamalardan anlaşılmaktadır.

c) Ek Tasfiye İsteyebilme Şartları

Türk Ticaret Kanununun 547/1'nci maddesinde ek tasfiye isteyebilmek, bazı işlemlerin yapılmasının zorunlu olduğu haller için söz konusu olacak şekilde ifade edilmekte ise de madde gerekçesinin incelenmesi, kanun koyucunun ek tasfiyeye ilişkin talepte bulunulabilmesini 3 ana şartın gerçekleşmesi şartına bağladığı sonucunu doğurmaktadır. Bunlar gerekçede aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

a) Yeniden tescil İsteği korunmaya değer bir menfaate dayanmalıdır (menfaat şartı). Korunmaya değer menfaatin varlığı inandırıcı delillerle açıklanmalıdır. İstem ve ilgili delillerin inandırıcı olmaları yeterlidir. İspat şart değildir.

b) Yeniden tescil amaca ulaşmada kullanılabilecek tek yol olmalıdır (amaca ulaşma şartı). Bu nedenle amacın gerçekleştirilmesinin bir başka yolu varsa ve örneğin alacağın bir başka şekilde elde edilmesi imkânı bulunuyorsa yeniden tescil isteğinde bulunulamaz.

c) Sicil memurunun şirketi sicilden silme kararına karşı; bir alacağın veya aktifin varlığı kanaat doğuracak bir şekilde belgelendirilerek, silme kararının iptali dava olunmalıdır.

d) Talebin incelenmesi

Ek tasfiye talebi, niteliği itibariyle geçici bir tedbir kararı verilmesi sonucunu doğuracağından gerek iletilmesi ve gerekse bahsedilen nitelik dikkate alınarak yapılmalıdır. Talepte bulunan isteminin yerinde olduğuna kanaat getirilmesine yarayacak delilleri

mahkemeye sunmalıdır. Ancak mahkeme gösterilen delilleri yaklaşık ispata yeterli nitelikte bulmazsa o takdirde talebi reddedecektir²⁸. TTK. m 547'nin gerekçesinde her ne kadar talebin reddine karşı temyiz yoluna başvurulabileceği şeklinde açıklamalar varsa da bunun kanun yolu olarak anlaşılması gerektiği açıktır.

Kanunda açıkça yazmamakla birlikte talebin muhatabının şirketin sicil kaydını terkin eden ticaret sicil müdürlüğü olması gerektiğine uygulama ve öğretide işaret edilmektedir²⁹.

e) Ek Tasfiyede Şirketin Durumu

Ek tasfiye ile sağlanmaya çalışılan, şirketin yeniden ticaret siciline tescilidir. Bu nedenle geçici bir süre için de olsa ticaret siciline yapılacak olan tescil şirketin yeniden tüzel kişilik kazanması sonucunu doğuracaktır. Nitekim anonim şirketleri ticaret siciline tescil ile

²⁸ Öğretide, hâkimin acele karara varması gereken durumlar veya kesin ispatın beklenemeyeceği gibi durumlar açısından geçerli ve bunlarla sınırlı olmak üzere gerçeğe yakın (yaklaşık) ispat ile de yetinilebileceğine işaret edilmektedir. Bu gibi durumlar özellikle geçici hukuki korumalar açısından söz konusu olacaktır. Bu konuda bkz. PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 574-575; TTK m. 574 gerekçesinden, ek tasfiye taleplerinde yaklaşık ispatın caiz olduğu sonucuna varılması mümkün görülmektedir.

29 Nitekim Y. 11. HD. 04.11.2004 gün ve E. 1698, K. 10818 sayılı kararında: “1- Dava, ticaret sicilinden terkin edilen davalı şirket tüzel kişiliğinin yeniden ihyasına karar verilmesi istemine ilişkindir. Tüzel kişiliğin sona erdirilmesi için tasfiye işlemlerinin eksiksiz tamamlanması gerekir. Eğer tasfiye işlemleri gerektiği gibi tamamlanmamış ve tasfiyesi gereken hususlar eksik bırakılmış ise, tüzel kişilik ticaret sicilinden silinse bile, tüzel kişiliğin sona erdiğinin kabulü olanaksızdır. Somut olayda; ihyası istenen anonim şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesi tarihinden önce şirkete ait aracın karıştığı trafik kazası sonucu davacının zarara uğradığının iddia edilmesine göre, şirketin sorumlu tutulmasını gerektirecek bu durum nedeniyle ticaret sicilindeki terkin kaydının kaldırılması isteminde bulunulabilir. Buna göre, davacı tarafın alacaklı olduğunu iddia ettiği ticaret sicilinden terkin edilmiş anonim şirketin yeniden ihyasını istemesinde hukuki yararı mevcut olup, bu davayı açma hakkının bulunduğu kabulü gerekmektedir. Tasfiye halinde bulunan bir şirketten alacaklı bulunan kişilerin yapılan ilanlara rağmen alacaklarını yazdırmamalarının alacağın düşmesini gerektirmeyeceği gözetilerek, mahkemece davacı delilleri toplanarak sonucuna göre bir değerlendirme yapılması gerekirken, yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir.

2- Ayrıca, anonim ortaklık bir sermaye ortaklığı olduğundan, tasfiye ve terkin edilmiş olsa bile şirket borcundan dolayı ortakların şahsen dava ve takip edilmelerine olanak bulunmadığından ve dahili dava yolu ile açılmış bir davanın tarafları da değiştirilemeyeceğinden, ihyası istenen şirket ortaklarının davalı olarak gösterilmesi doğru görülmemiştir. Ancak, bu davalarda husumetin terkin işlemi yapan Ticaret Sicil Memurluğu ile şirketin tasfiye memurlarına karşı yöneltilmesi gerektiğinden, davacıya ticaret sicil memurluğuna ve tasfiye memurlarına karşı dava açması için uygun bir süre verilmesi ve davanın açılması halinde açılan davanın eldeki bu dava ile birleştirilerek yargılanmanın yürütülmesi ve ortaya çıkacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, davadaki pasif taraf sıfatına ilişkin bu eksiklik de giderilmeden işin esasına girilmesi doğru olmadığından kararın bu yönden de bozulması gerekmiştir.” sonucuna varmıştır (karar metni için bkz. <http://www.kararevi.com/karars/689737#.UnLirvnxoy4> E. T. 01.11.2013) ayrıca bu konudaki açıklamalar için bkz. ŞENER, s. 618.

tüzel kişilik kazanacağı ile ilgili TTK m.355/1 hükmü ek tasfiye için de aynen geçerli olmalıdır.

Şirketin tüzel kişiliğine yeniden kavuşması kanunen zorunlu organlarının da yeniden oluşması sonucunu doğurur. Nitekim bu durum, TTK m547'nin gerekçesinde, şirketin tüzel kişiliğini yeniden kazanmasıyla birlikte organların da yeniden çalışmaya başlayacağı şeklinde ifade edilmiştir. Ancak bu durum şirketin tasfiye şirketi olduğu gerçeğini değiştirmez³⁰. Çünkü ek tasfiye ancak bir kısım zorunlu iş ve işlemlerin tamamlanması amacıyla talep edilebilecek bir imkândır.

f) Ek Tasfiye Süresi

Türk Ticaret Kanunda tasfiyenin sonuçlanması ile ilgili olarak azami değil asgari bir süre belirlenmiştir. Her ne kadar tasfiyenin mümkün olan en kısa sürede tamamlanması, işin niteliğine uygun ise de; kanun koyucu TTK m. 543/2 de tasfiyenin sonuçlanmasına bağlı bir durum olan kalan varlıkların dağıtılmasının (tasfiye artığı) ile ilgili süreyi alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrının tarihinden bir yıl geçmeden mümkün olamayacağını ifade etmekte ve m. 542/1-d hükmü tasfiyenin uzun sürmesi tasfiyeye ilişkin finansal tabloların her yıl sonu için ayrı ayrı düzenleneceği sonucunu doğurmaktadır. Bu durumda, tasfiyenin azami süresinin işin niteliğine ve somut olaya göre belirleneceği açıktır.

Oysa ek tasfiye ancak tasfiyenin kapanmasından sonra söz konusu olabilecek bir kısım istisnai durumlarla ilgilidir. Dolayısıyla tasfiyenin de sonuçlanması, bahsedilen istisnai durumların ortadan kalkmış olmasını gerektirmektedir. Bu ilkedен hareketle ek tasfiye süresinin, bu konuda mahkemece verilen kararda işaret edilen ek tasfiye konusu iş ve işlemlerin tamamlanmasıyla sınırlı olduğu sonucuna varılmaktadır.

³⁰ Bu duruma, madde gerekçesinde açıkça yer verilmiştir. Bu konudaki açıklamalar için bkz. madde gerekçesi.

g) Ek Tasfiyenin Gerçekleştirilme Şekli

Ek tasfiye niteliği itibariyle tasfiyeyi sonuçlandıran bir işlem olduğu için bu konuda görevlendirilmiş kişilerin varlığına ihtiyaç duyulacaktır. Nitekim bu durum TTK m. 547/2'de mahkemece ek tasfiyeyi gerektiren işlemlerin yapılması için son tasfiye memurları veya yeni bir veya birkaç kişinin tasfiye memuru olarak atanması suretiyle gerçekleştirileceği şeklinde ifade edilmektedir. Bu durumda ek tasfiye yine tasfiye memurları tarafından gerçekleştirilecektir. Bu durumda ek tasfiyeyi gerektiren özelliğin mahkemece dikkate alınacağı açıktır.

Her ne kadar TTK m. 547 metninde öngörülme de, madde gerekçesindeki açıklamalardan ek tasfiyeye ilişkin kararın verilmesinin sonuçlarının kanun koyucu tarafından tasfiyenin sonuçlarından farklı bir şekilde değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Nitekim madde gerekçesindeki açıklamalardan, ek tasfiye halinde alacaklılara yeniden bildirimde bulunulması/çağrı yapılması veya bloke yılının beklenmesinin şart olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum ek tasfiye kavramının kanun koyucu tarafından da gerçek anlamıyla sonuçlandıran bir işlem niteliğinde görüldüğünü de ortaya koymaktadır.

h) Ek Tasfiyenin Sona Ermesi

aa) Genel Olarak

Ek tasfiye talebinin kabulü halinde kararda belirtilen işlemler her ne ise bunun veya bunların gerçekleşmesi ile ek tasfiyenin sona ereceği TTK m547 nin yorumundan çıkan bir sonuçtur. Bu durum ek tasfiye kurumunun geçici bir tedbir kararının verilmesi sonucunu doğuran hukuki niteliği ile de uyumlu kabul edilmelidir.

bb) Sona Ermenin Sonuçları

Ek tasfiyenin sona ermesi, niteliği itibariyle yarım kalmış durumdaki tasfiyenin de sona ermesi sonucunu doğuracaktır. Bu durumda kapanış bildirimının yeniden yapılması, durumun sicile tescili, şirket unvanının sicilden yeniden terkin ve defterlerin korunmaya alınması işlemlerinin yapılması gerekecektir³¹.

SONUÇ

Ticaret şirketlerinin sona ermesi, beraberinde Türk Medeni Kanununda tüzel kişiliğin sona ermesi durumuna yapılması gerekene benzer bir uygulama olan tasfiye sürecini de beraberinde getirmektedir. Türk Ticaret Kanunu, ticaret şirketlerinin tasfiyenin kimler tarafından, nasıl ve hangi kapsamda yerine getirilmesi gerektiğini, sorumlulukları ile birlikte belirlemiştir.

Bunlardan anonim (ve Kanundaki atıf gereğince limited) şirketler için uygulanması gereken hükümlerden birisi de ek tasfiyeye ilişkin olan m. 547 hükmüdür. Henüz kanunlaşmadığı devrede Yargıtay uygulaması ile benimsenen bu kavramın temelinde, tasfiyenin tamamlanmamış olması düşüncesi yatmaktadır. Nitekim kavramın ortaya çıkışı ve uygulanışına ilişkin kararlar incelendiğinde, bir anonim şirketin tasfiyesinin tamamlandığından bahsedilebilmesinin, tasfiyeye ilişkin sürecin kanuna ve olması gerekene uygun şekilde tamamlanmış olması gereğinin yatmakta olduğu görülmektedir.

Herhangi bir sebeple gerek kanunda belirtilen şekle aykırı bir biçimde tamamlanmış olan tasfiyenin söz konusu olduğu durumlarda; tasfiyede herhangi bir usulsüzlüğün saptandığı hâllerde veya tasfiyesi şeklen tamamlanmış ve unvanı ticaret sicilinden terkin edilerek tüzel kişiliği sona erdirilmiş olan bir şirketin herhangi bir hukuki uyuşmazlıkta taraf olmasını gerektirecek durumlarda başvurulabilecek bir yol olarak kabul edilen ek tasfiye kavramı, sayılan hususların gerçekleştirilmesine hizmet etmektedir.

³¹ TTK m. 547 metninde yer almayan bu hususlara, madde gerekçesinde yer verilmiştir. Bu konudaki açıklamalar için bkz. madde gerekçesi.

Kavrama ilişkin Türk Ticaret Kanunu hükmü, gerekçesi ile bir bütün olarak değerlendirildiğinde, temelde talepte bulunabilmek konusunda menfaat şartını aramaktadır. Son çare olarak öngörülen bu yola müracaat edebilecekler sınırlı olarak sayılmıştır. Bunlar TTK m. 547’de sayılanlardan ibaret olup, sair kişilerin talep etmesine engel teşkil eden bir durumun varlığı söz konusudur.

Anonim şirketin tasfiyesinin tamamlanmasına hizmet ettiği çeşitli Yargıtay kararları ile işaret edilen ek tasfiyenin uygulanması için bu konuda verilmiş bir mahkeme kararına ihtiyaç duyulacaktır. TTK m. 547’nin gerekçesinde geçici koruma tedbiri niteliğinde olduğuna işaret edilen ek tasfiyeye karar verilebilmesi için kesin ispat yerine yaklaşık ispat aranacaktır.

Ek tasfiye talebinin kime karşı ileri sürüleceği TTK m. 547 hükmünden anlaşılamamakta ise de, Yargıtay kararları ve öğretide işaret edilen prensiplere göre davanın tasfiyesi şeklen tamamlanan şirketin kayıtlı bulunduğu ticaret sicili müdürlüğüne karşı açılması gerekecektir. Bu çözüm, sicil kaydının yeniden oluşturulması ile ilgili işlemin ilgili ticaret sicili müdürlüğü tarafından yapıldığı veya yapılacağı dikkate alındığında pratik sonuçlar doğuracaktır.

TTK m. 547 gerekçesinde, ek tasfiyeye ilişkin prensiplerin emredici nitelikte olduğuna ve sözleşme ile değiştirilmesinin mümkün olamayacağına işaret edilmesi karşısında, talepte bulunacakların bu duruma uygun davranmaları gerekecektir.

Diğer yandan, ek tasfiyeyi gerektirdiğinden bahsedilen durumların bir kısmı gerek yöneticilerin ve gerekse tasfiye memurlarının hukuki sorumluluklarına ilişkin hususlardan doğmaktadır. Uygulamada bu gibi durumlarla karşı karşıya kalan hak sahiplerinin, ek tasfiyeye gitmek yerine, yönetici veya tasfiye memurlarının hukuki sorumluluğuna müracaat edebilecekleri de akla gelmektedir.

KAYNAKÇA

AKİPEK, Jale/**AKINTÜRK**, Turgut/**ATEŞ KARAMAN**, Derya: Türk Medenî Hukuku Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, İstanbul 2009.

BAHTİYAR, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 2012.

BİLGİLİ, Fatih/**DEMİRKAPI**, Ertan: Şirketler Hukuku, Bursa 2013.

KARAHAN, Sami: Anonim Şirketlerde Tasfiye, Konya 1998.

İstanbul Barosu Dergisi

KARAHAN, Sami: Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye, Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı, İstanbul 2002, s. 445-458. [Anılışı: KARAHAN (Makale)]

Kazancı İçtihat Programı

ERİŞİR, Evrim: Geçici Hukukî Korumanın Temelleri ve İhtiyatî Tedbir Türleri, İstanbul 2013.

OĞUZMAN, M. Kemal/**SELİÇİ**, Özer: Kişiler Hukuku Dersleri, İstanbul 1982.

PEKCANITEZ, Hakan/**ATALAY**, Oğuz/**ÖZEKES**, Muhammet: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerine Göre Medenî Usûl Hukuku, Ankara 2012.

PULAŞLI, Hasan: Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara 2013.

ŞENER, Oruç Hami: Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 2012.

TEKİL, Fahiman: Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1998.

TEKİNALP, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul 2013.

von STEIGER, F (Çeviren Tahir ÇAĞA) : İsviçre'de Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1968.

YILMAZ, Ejder : Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri, Cilt 1, Ankara 2001.

ZEVKLİLER, Aydın: Medeni Hukuk Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, Ankara 1995.